

Mikrodalga Tekniği – EEM

334

İçerik

- **İletim Hatlarının** (İH) incelenmesi
  - Gerilim ve akım dalgaları
  - Güç akışı
  - İH larda **kayıplar ve buruşum**
- Duran dalga oranı
- **Empedans uyumlama**
- Smith Abağı
- **Dalga kılavuzları**
  - Kılavuz yapıları
  - TE, TM, iletim kipleri,
  - Bağlantı elemanları, örn. sihirli-T
- Mikroşerit hatlar

Ders Kitabı

‘Mühendislikte Elektromanyetiğin Temelleri’ D.K. Cheng, 2. Bası Palme Yayıncılık.

Çevirenler: Adnan Köksal, Birsen Saka

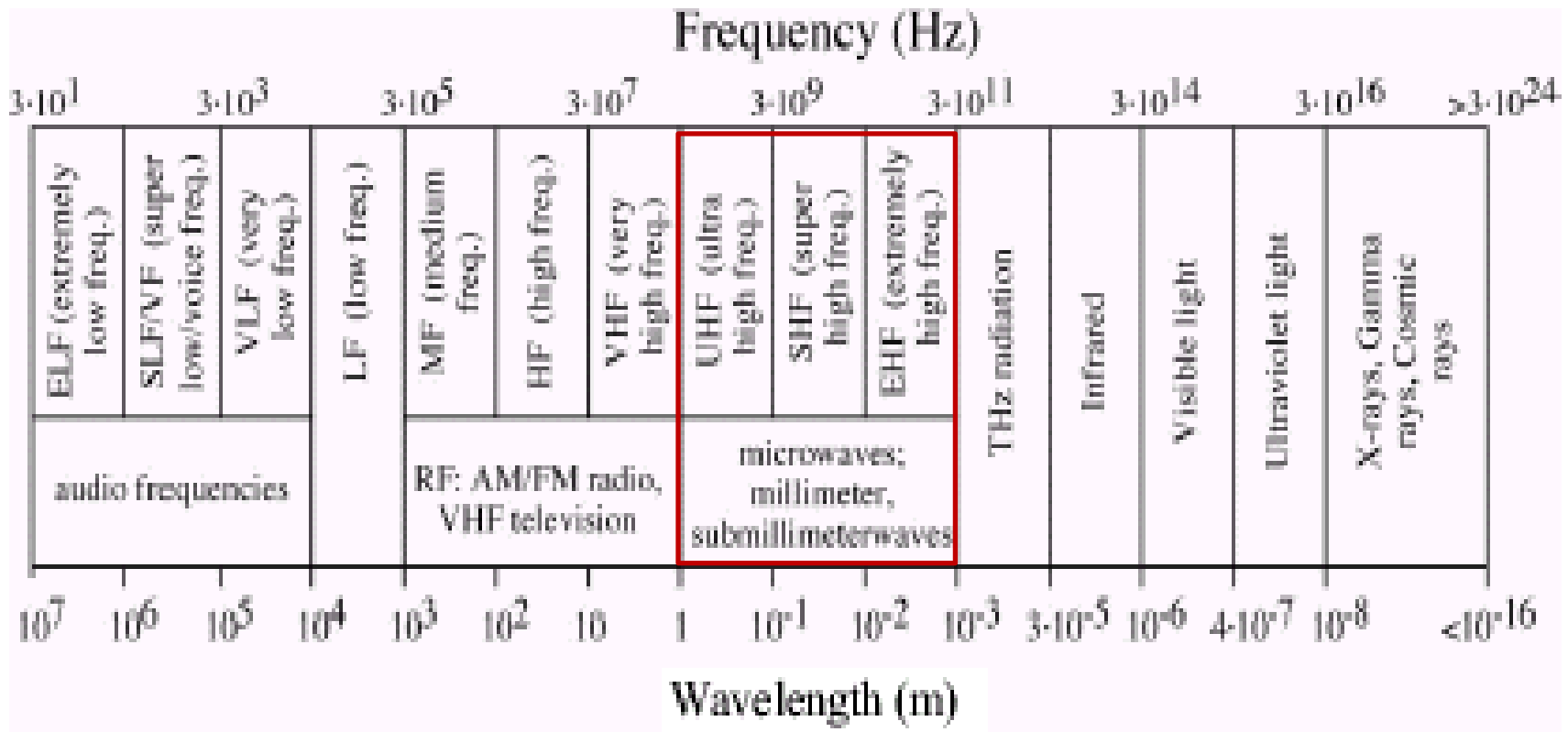
(‘Field and Wave Electromagnetics’, D.K. Cheng)

Yararlanılan Diğer Kaynaklar

Pozar D., ‘Microwave Engineering’ Bölüm 4 – 6

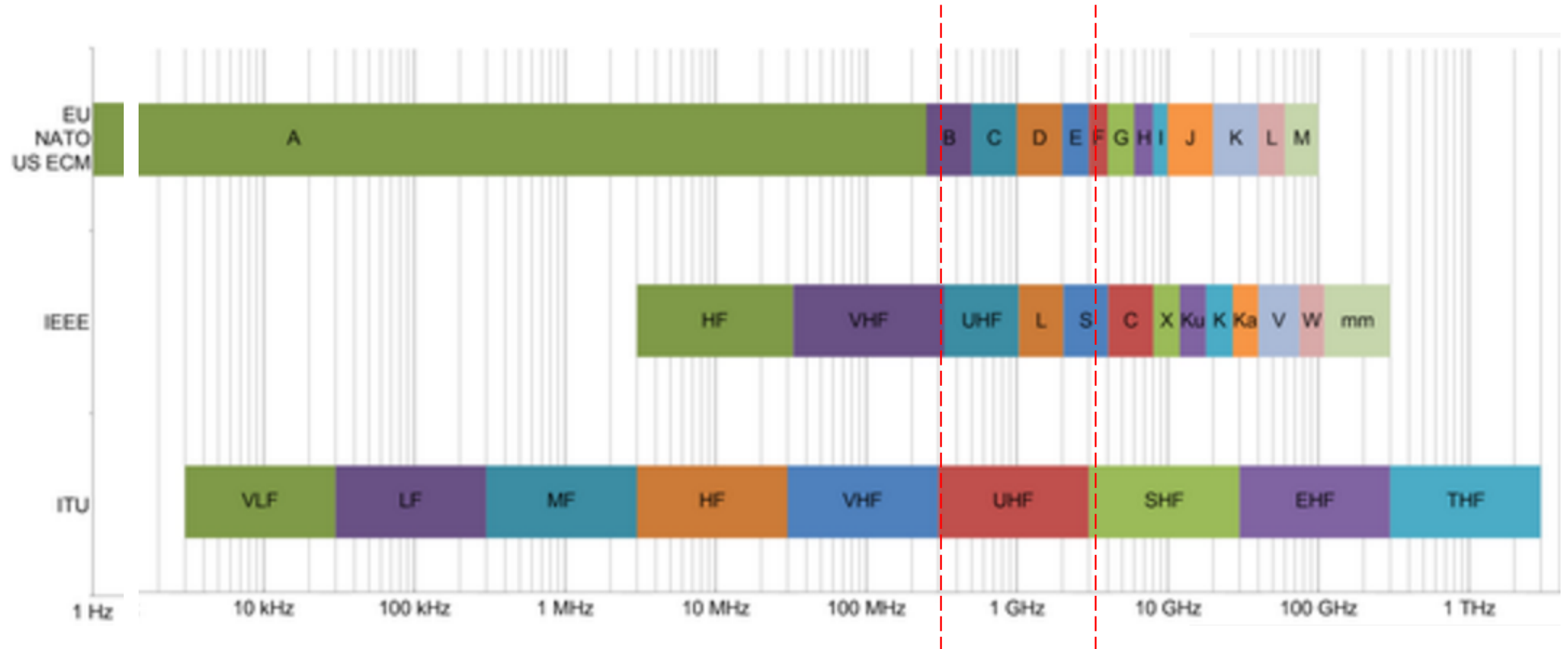
Rao N. N. ‘Elements of Engineering Electromagnetics’ Bölüm 7 – 9

Elektromanyetik Spectrum / Tayf

- Mikrodalga frekansları : $\sim 300 \text{ MHz} - 300 \text{ GHz}$ arasındaki frekanslar

Frekans Band İsimleri

Treinkvist - Own work, CC BY-SA 4.0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=42989905>

Yaygın Uygulamalar ve Frekansları

Denizaltılar ile iletişim - ELF/SLF/ULF (extrm/super/ ultra Low Freq)	3–3000 Hz 100,000 –100 km
Genlik Modülas. Radyo	535 – 1605 kHz
Kısa Dalga radyo	3 – 30 MHz
FM Radyo	88 – 108 MHz
VHF TV (2 - 4) ; (5 - 6)	54 – 72 MHz ; 76 – 88 MHz
VHF 30-300 MHz	Amatör radyo, uçak-yer LOS, denizcilik kablosuz iletişim
UHF TV (7 - 13); (14 - 83)	174-216 MHz; 470 – 890 MHz
UHF 300 – 3000 MHz	Cep tel, WiFi, mikrodalga fırın, Bluetooth,ZigBee, GPS, uzaktn kumanda, amatör radyo
SHF 3-30 GHz ; 100-10mm	Modern radar,uydu iletişim, ...
EHF 30-300 GHz; 10-1 mm	Radio astronomy, uzaktan algılama, kablosuz yerel ağ

Neden Mikrodalga Frekansları ?

- Düşük frekanslar başka uygulamalar için kullanılmakta
  - Lisans bulmak zor
- İyonosfer düşük frekansları kırar, saçar, geri yansıtır →
uydu iletişimi için yüksek frekanslara çıkılmalı

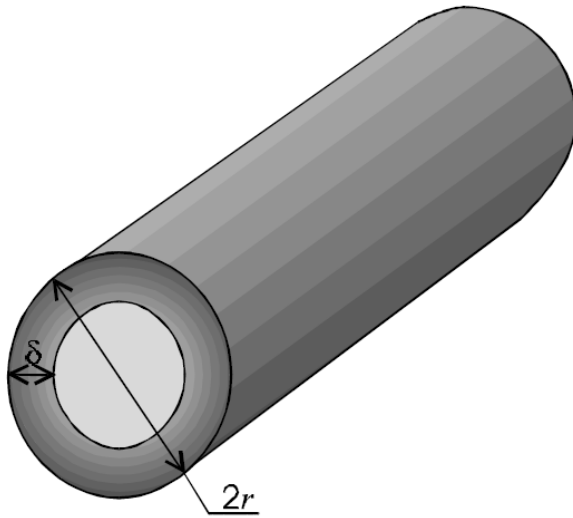
Mikrodalga Frekansları Kullanımının İyi Yanları

- **Küçük boyutlu, yüksek kazançlı anten** tasarımı mümkün
Anten kazancı $\propto$ elektriksel uzunluk
Verilen bir fiziksel uzunluk için:
frekans $\uparrow \rightarrow$ elektriksel uzunluk $\uparrow \rightarrow$ anten boyu $\downarrow$
- Yüksek frekans $\rightarrow$ **geniş band ayrılabilir**
  - %1 lik band genişliği mikrodalga frekanslarında daha geniş band
- Yüksek kalite faktörlü rezonatörler elde edilebilir
- Mikrodalga frekanslarında çeşitli **moleküler, atomik rezonanslar** olur
 $\rightarrow$ bir çok uygulamada kullanılır
  - Uzaktan algılama; Tıbbi teşhis ve tedavi ,
  - Isıtma (mikrodalga fırın)
- Radar uygulamaları ($f \uparrow \rightarrow f_{\text{dop}} \uparrow$)
- Mikrodalga frekanslarının büyük kısmı için
  - doğru görüş yayılımı geçerli
  - İyonosferden geri yansımaz $\rightarrow$ yer-uydu arası iletişim
- RF frekansları ile karşılaştırıldığında mikrodalga frekanslarında daha **az 'arka plan' gürültüsü** vardır

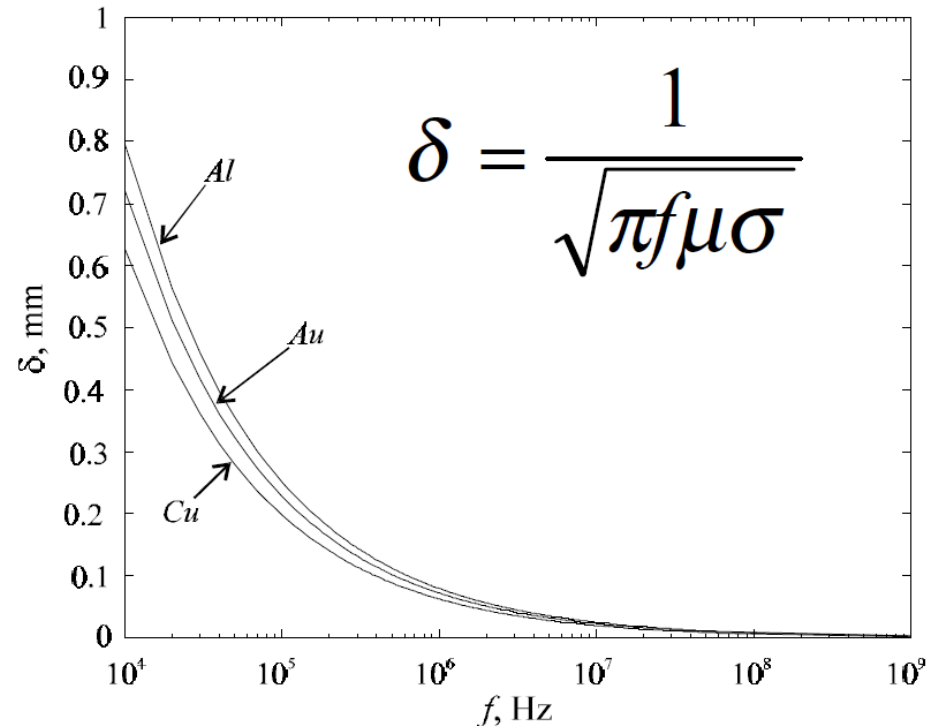

Neden Mikrodalga Tekniği?

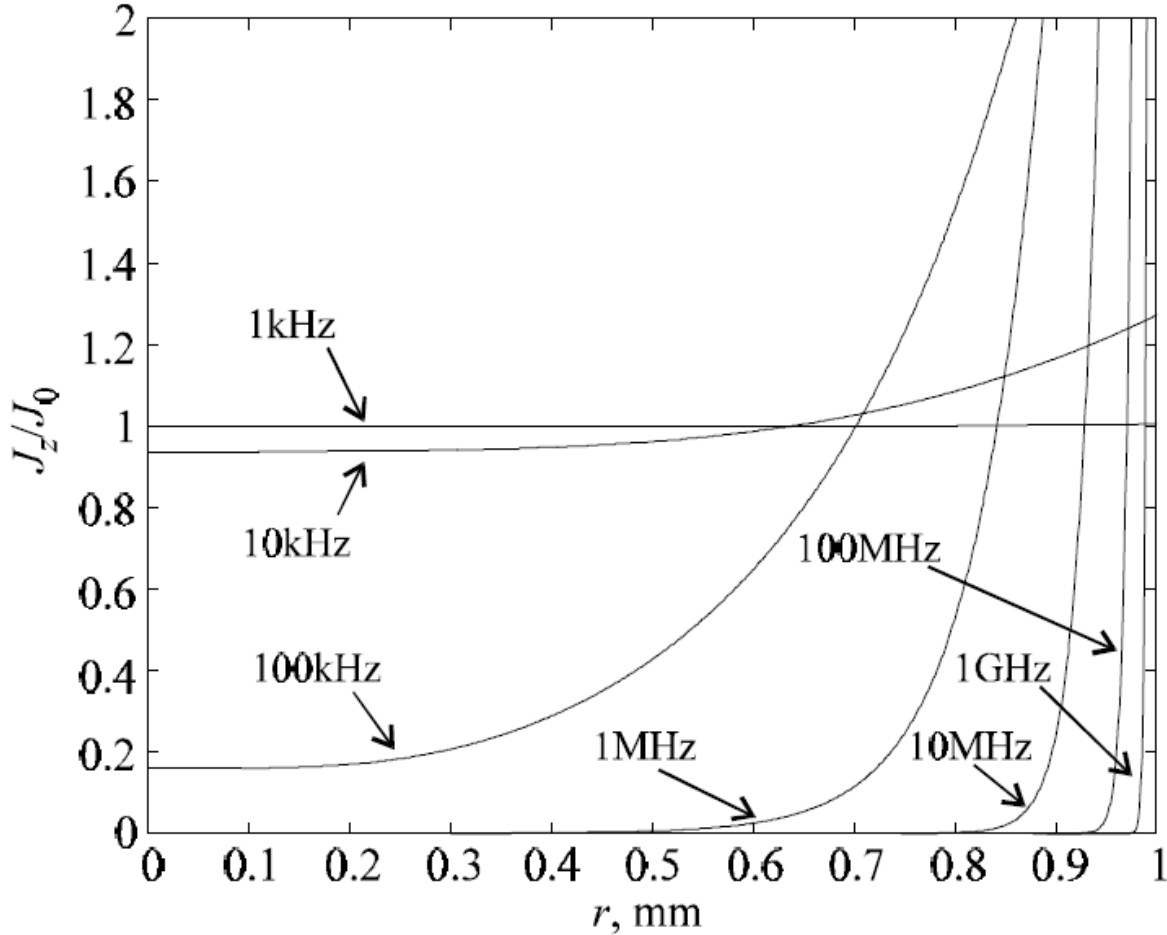
Örnek: direnç

$$R_{DC} = \frac{l}{\pi a^2 \sigma}$$
$$R / R_{DC} = \frac{a}{2\delta}$$
$$\omega L / R_{DC} = \frac{a}{2\delta}$$

Deri Etkisi

- Düşük frek -> uniform akım dağılımı
- Orta ve yüksek frek -> akım dış çepere doğru itilir
- RF frek -> akım tamamen yüzeyde sınırlı
Deri etkisi

İletim Hattı

- Propagating electric field

$$E_X = E_{0X} \cos(\omega t - kz)$$

Time factor

Space factor

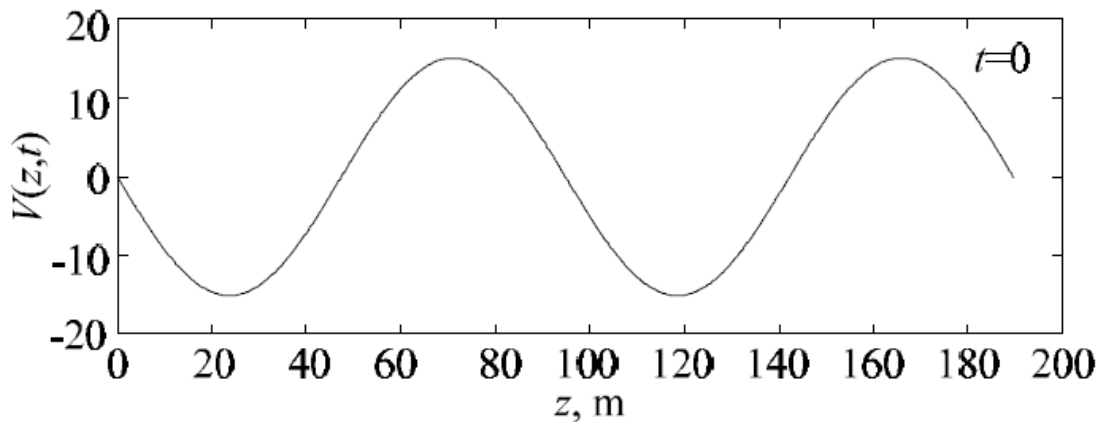
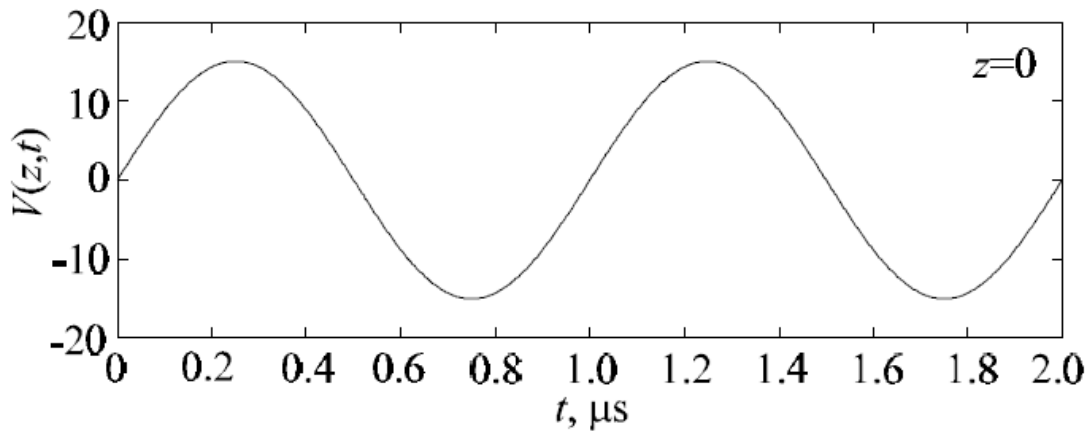
- Phase velocity

$$v_p = \lambda f = \frac{1}{\sqrt{\epsilon\mu}} = \frac{c}{\sqrt{\epsilon_r}}$$

- Traveling voltage wave

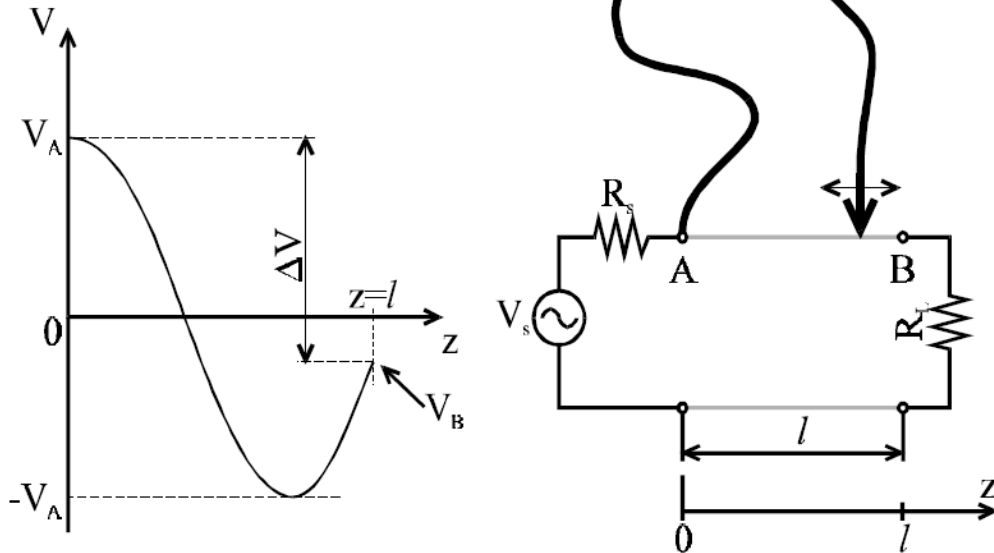
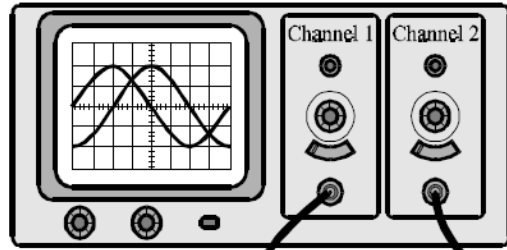
$$V(z, t) = E_{0X} \frac{\sin(\omega t - kz)}{k}$$

Yüksek Frekans -> Gerilim dağılımı Konuma bağlı

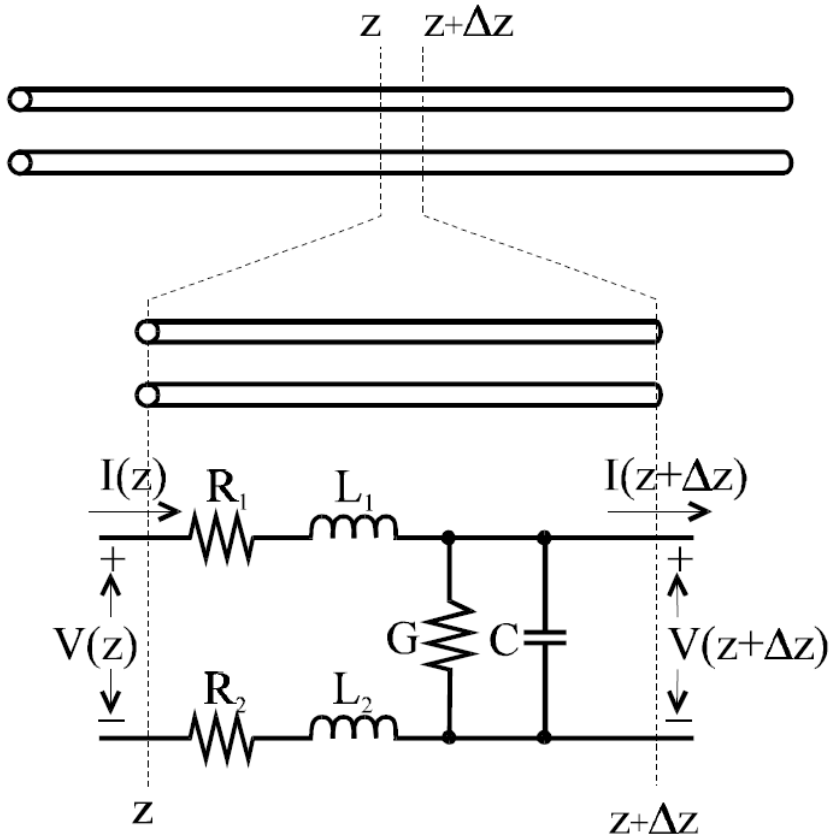
- Gerilim zaman ve uzayda tanımlanır
- Oysaki düşük frekanslarda uzay / konum ihmal edilir
- RF de konuma bağlı büyük değişimler

Konuma Bağı Gerilim Değişiminin Ölçümü

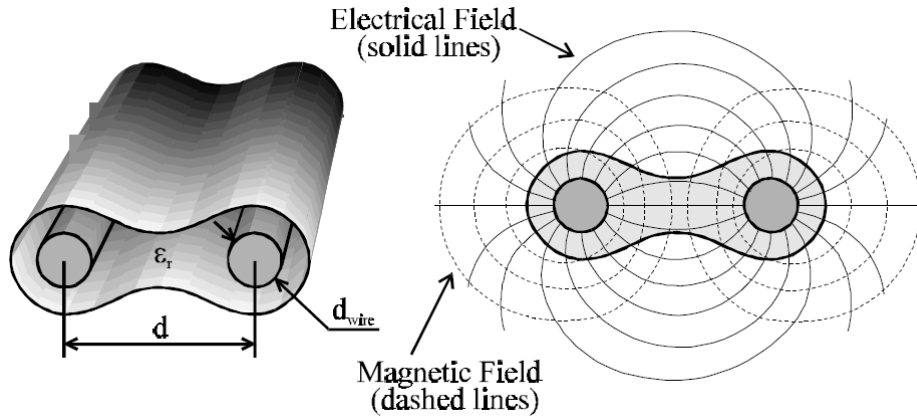
- Düşük frek -> Kirchoff yasası uygulanır
- Yüksek frekans -> ??

Kirchoff Yasası Mikroskobik Seviyede Uygulanır

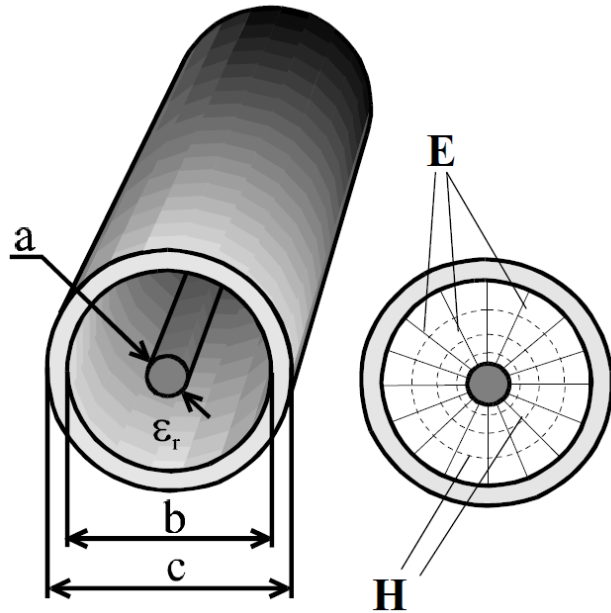
- Çok küçük aralıklarda temel devre kuramı kullanılabilir
- Hat ve dieletrik kayıplarını dikkate alan bir model
- ideal hat (**kayıpsız**) yalnızca L ve C ler içerir

İletim Hattı Örnek: İki tel hat

- İletken teller arasında dalgalı elektrik alan
- İletkenler çevresinde dalgalı magnetik alan
- Alanlar yalıtkan ortam içinde barınma eğiliminde

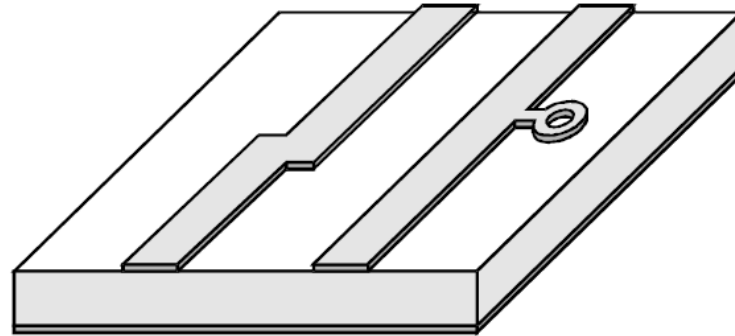
İletim Hattı Örnek: Ortak-eksenli hat

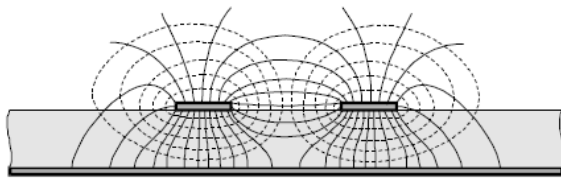
- elektrik alan tamamen iç ve dış iletken arasında
- Magnetik alana çok iyi ekranlama
- Belli bir **kesim/kesme frekansına** kadar TEM dalgaları iletilir

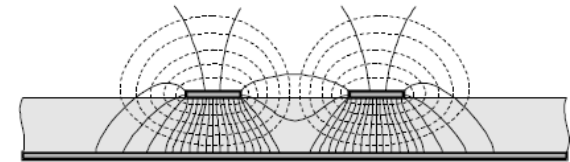
İletim Hattı Örnek: mikroşerit hat

Cross-sectional view

Low dielectric medium

High dielectric medium

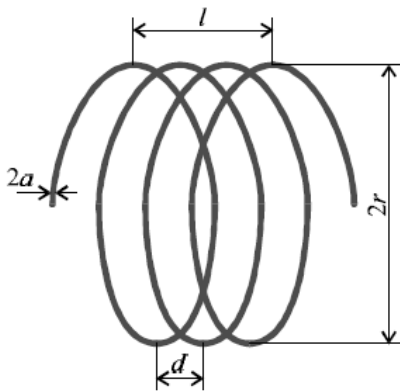
Neden Mikrodalga Tekniği?

Örnek: endüktör

1

Düşük frekans

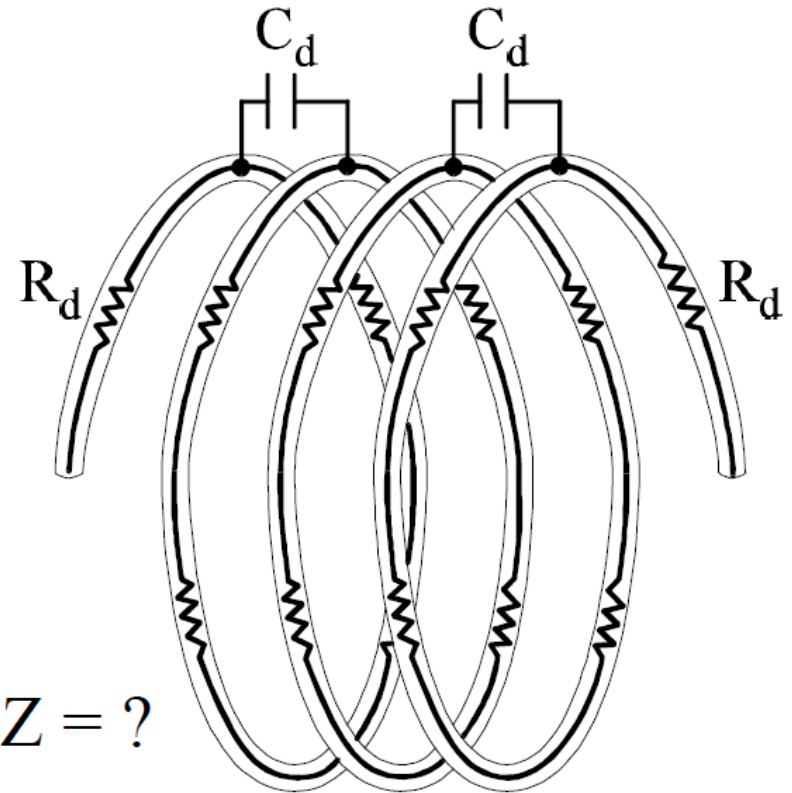
(lumped)

$$Z = R + j\omega L$$

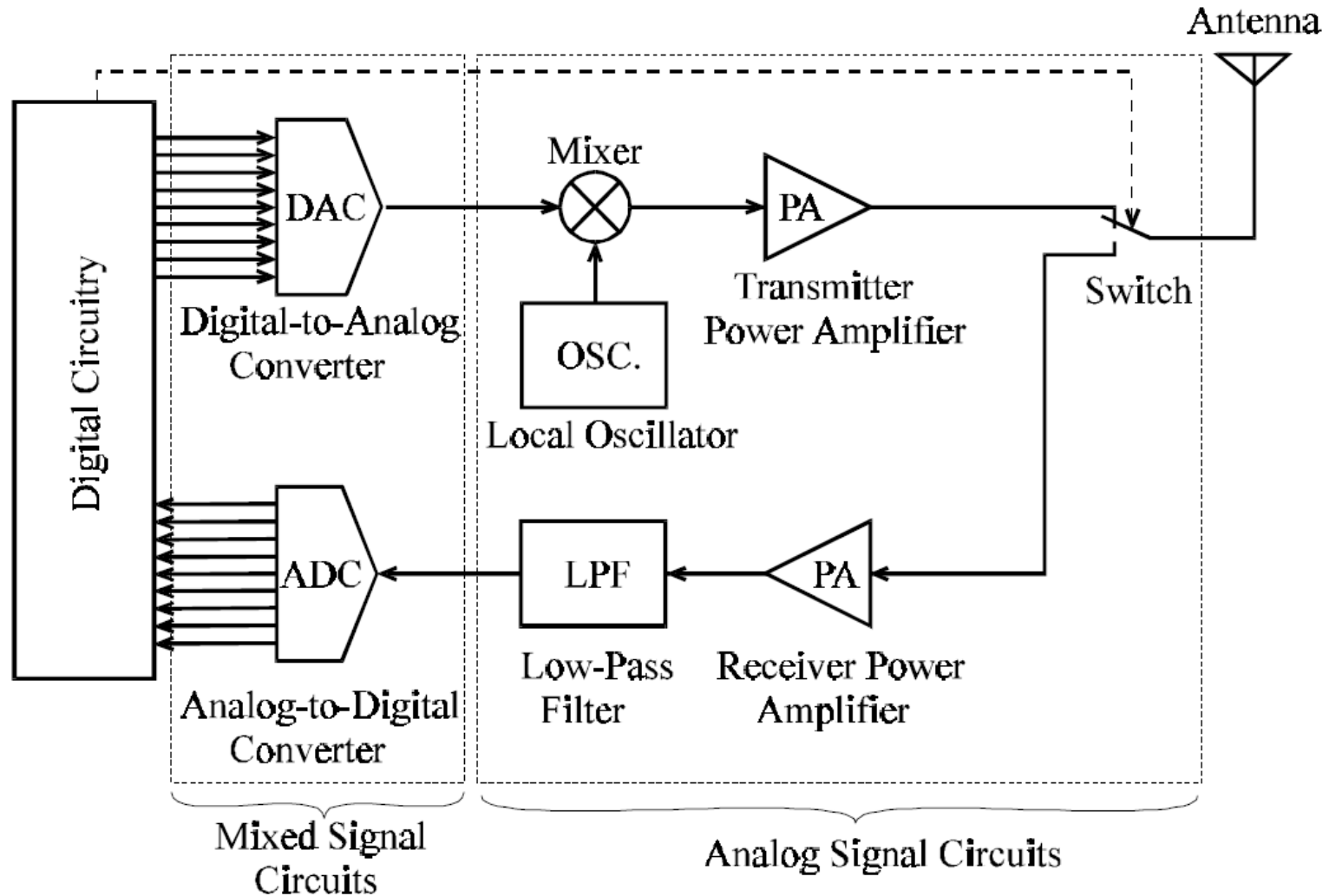

Yüksek frekans

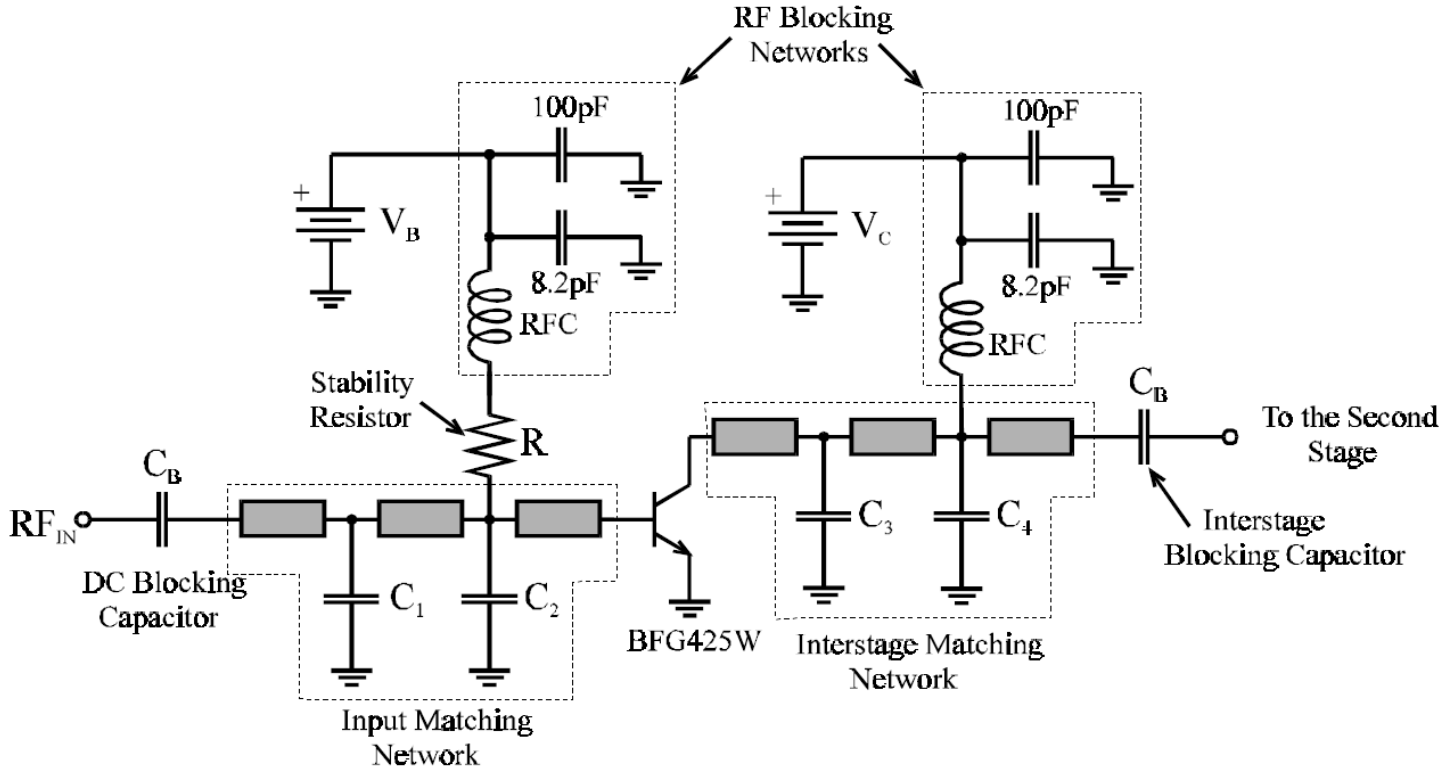
$$Z = ?$$

Cep Telefonu Alıcı-Verici

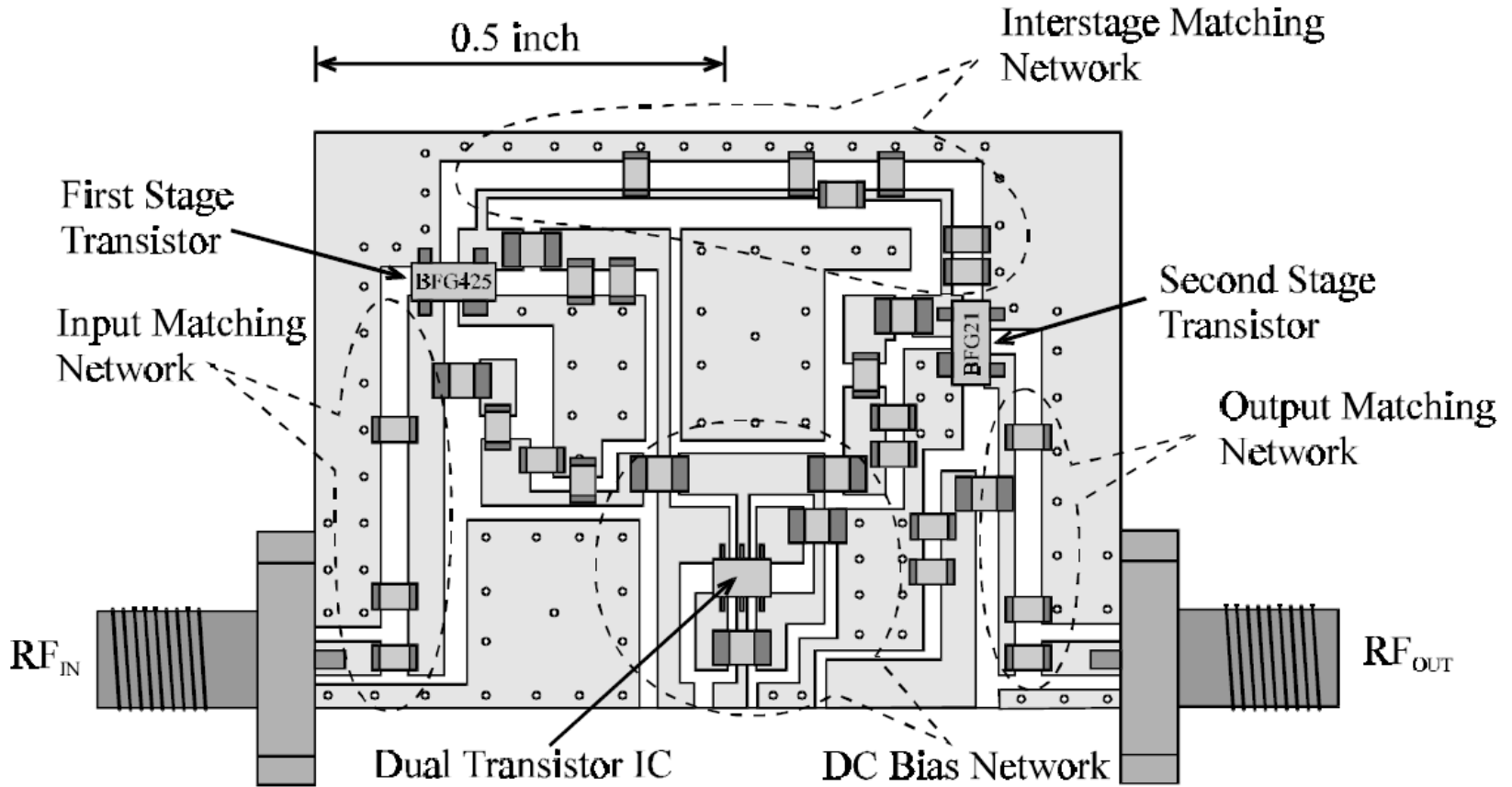
Cep telefonu alıcı/verici devresi – 950 MHz, 1.9 GHz

Mikrodalga Devreleri

- Uyumlama devreleri
- BJT/FET gibi aktif devre elemanları

Mikrodalga Devreleri

- Baskı devre
- Mikroşerit hatlar
- Yüzey monte devre elemanları